

Novo priznanje za **Borisa Pahorja**

Gašper Blažič, foto: Damjan Prelovšek, arhiv Demokracije

Slovenci iz Trsta in okolice imajo v teh dneh razlog za praznovanje, saj je tržaški pisatelj Boris Pahor prejel nagrado državljana Evrope 2013, slovenski verniki tržaške nadškofije pa so dočakali posvečenje slovenskega duhovnika.

Boris Pahor, ki bo letos dopolnil sto let, meni, da je nagrada državljana Evrope tudi priznanje slovenski kulturi in slovenskemu narodu v celoti.

Nagrada državljana Evrope je namenjena posameznikom ali skupinam, ki si posebej prizadevajo za vzajemno razumevanje in tesnejše povezovanje narodov znotraj Evropske unije. Pahor bo nagrado prejel v Sloveniji konec avgusta, ko bo praznoval 100. rojstni dan, zato bo nagrada imela tudi simbolično vrednost.

Priznanje slovenski kulturi

Nominacijo Borisa Pahorja za omenjeno nagrado šo na pobudo evropske poslanke Mojce Kleva Kekuš predlagali vsi slovenski

poslanci v evropskem parlamentu, njegovo kandidaturo pa so utemeljili z besedami, da je »kot kritični pisatelj in veliki intelektualac neprecenljivo vplival na slovenski jezik ter na kulturni razvoj območja med Italijo in Slovenijo«. In kako najstarejši slovenski literat komentira nagrado? »Čestitam našim ljudem, ker mednje spadam, nisem prišel od koderkoli, ampak sem zrasel med njimi in tudi plačal gor, da sem bil član te nesrečne družbe, zanikane in bi rekel prekleste. Duče je rekel: 'Dajte mi uničiti vse moške tega prekletega

plemena.' To smo bili mi. In to so generali tudi počenjali v Ljubljani,« je za portal slomedia.it dejal Pahor. »Tako povezujem to s svojo mladostjo, kako smo bili mi javno in dolga leta ne samo ponižani, ampak na vse načine slabo obsojeni kot narod, kot da sploh nismo narod in tako naprej. Prvi občutek zadoščenja sem imel, ko so mi prevedli knjigo v francoščino in je izšla v Parizu. Rekel sem: Zadovoljen sem, da je nekako črtano vse tisto, kar je bilo slabega, in emigracijo, ki smo doživeli nekoč. Če Evropski parlament pride do tega, da

v moji osebi prizna pravzaprav obstoj te naše kulture, naše veljavnosti evropskega duha slovenskega človeka, v tem smislu gre za veliko zadoščenje, ki ga doživljam ne samo jaz, ampak ga doživljamo vsi, saj jaz sem sin našega tržaškega prebivalstva, našega primorskega človeka.« Kot je še dejal Pahor, je počaščena »vsa naša kultura in raven naše evropske kulture«. Zadovoljen pa je tudi, da se govori o taborišču Visco, »kjer sem bil vedno zraven in sem dal ta predlog, da bi postal muzej za vsa fašistična taborišča, zgodovinski

dokument naših umrlih. To spada zraven te nagrade,« je še dejal Boris Pahor, ki je na svoji koži občutil delovanje vseh treh velikih totalitarnih ideologij dvajsetega stoletja. Ob podelitvi nagrade državljani Evrope je Pahor postal tudi častni občan občine Sv. Jurij ob Ščavnici, kjer je bil rojen Edvard Kocbek. Kot je znano, je Pahor sodeloval pri objavi razvpitega Kocbekovega intervjuja za tržaško revijo Zaliv v sedemdesetih letih, čemur je sledila ogorčena reakcija komunistične oblasti in Udbe. V kratkem bo Boris Pahor postal tudi častni občan Trsta, kar bi sicer moral postati že zdavnaj, vendar je bila podelitev iz političnih razlogov (ignorance do omembe fašističnih zločinov) vsakokrat »preložena«. No, ponekod pa je že mogoče slišati mnenja, da bodo nasprotniki dvojezičnega Trsta skušali zlorabiti to »uslugo« Pahorju in da bo moral slednji tudi postaviti pogoje.

Za krepitev narodne zavesti

Sicer pa je bil Pahorjev nedavni obisk v Prlekiji na neki način zelo simboličen, saj ga je treba razumeti kot poklon Kocbeku, za katerega Pahor pravi, da je bil eden redkih slovenskih pisateljev evropskega formata. Slovesnosti v Sv. Juriju ob Ščavnici se je udeležil predsednik Slovenske akademije znanosti in umetnosti dr. Jože Trontelj, od slovenskega PEN je bil navzoč le Tone Peršak. Očitno je bila zamera članov PEN prehuda, ko je Pahor po aferi z Janšo zapustil njihove vrste. Sicer pa skorajšnji stoletnik v svojem govoru ni varčeval s kritiko današnjega stanja. Kot poroča Damjan Prelovšek, je pripovedoval o svojih srečanjih s Kocbekom in o tem, kako ga je ob njegovi šestdesetletnici kot mlad in neznan literat pripravil, da je iz sebe izvil vso bolečino medvojnega in povojnega dogajanja, ki mu je dolga leta težila srce, pa se mu v domovini tega nihče ne bi upal natisniti. Po izidu knjige Strah in pogum je imel Kocbek oporo samo pri nekaterih tržaških zamejcih, saj niti slovenska Cerkev ni prav vedela, kako naj se do njega vede. Po Pahorjevih besedah se je Kocbek v usodnem trenutku za slovenski

Na dan, ko je bil Boris Pahor razglašen za državljana Evrope, je obiskal Sv. Jurij ob Ščavnici, od koder je bil doma Pahorjev prijatelj Edvard Kocbek.

narod zavedal pomena sodelovanja z drugo politično stranjo. To pa je bila trnova pot, saj je partija osvobodilni boj prevarala in izkoristila za svoje cilje, je še dejal. Pahor se je spomnil tudi svojih mladih let pod fašizmom in odpora primorskih Slovencev, ki pomeni sploh prvi oborožen boj proti Mussolinijevi diktaturi. Na to moramo biti Slovenci še posebej ponosni. Vedno smo bili del Evrope in smo ji s svojo kulturo marsikaj dali. Glavni del svojega govora pa je Pahor namenil naši opešani narodni zavesti. Po njegovih besedah ljubezen do domovine ni nikakršen nacionalni šovinizem, ampak dobrodošel prispevek k pluralni evropski skupnosti, kjer različne narodnosti lahko šele prav zaživijo. »Prava sreča, da na slovesnosti ni bilo vrlega penovca Gorana Vojnovića, ki bi Pahorja gotovo obsodil podpihovanju narodnega sovraštva, sovražnega govora in še česa hujšega,« je v poročilu o prireditvi zapisal Prelovšek. Po njegovo Pahor ni ostal dolžan niti levičarski Ljubljani in njenemu

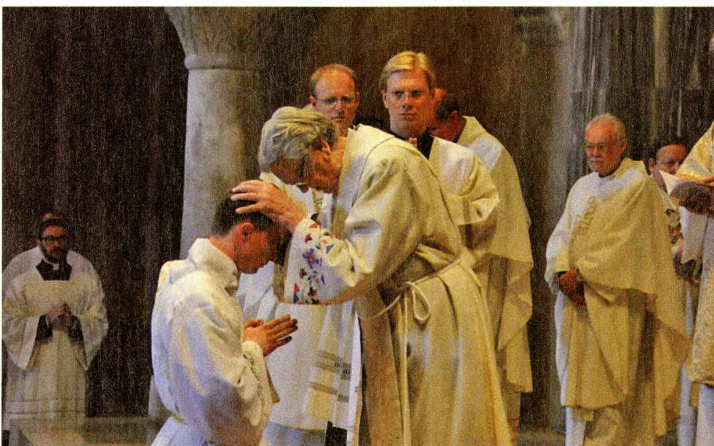
ignoriranju Slovencev onkraj državne meje. Kot je še zapisal, je srečanje z Borisom Pahorjem izzvenelo z nekoliko trpkim priokusom, da je večina naših politikov še vedno navajena stvari okoli sebe opazovati skozi ideološka očala in ne prepozna velikih osebnosti lastnega naroda. »Zato ni čudno, če Pahor ni hotel sprejeti častnega meščanstva v naši prestolnici, saj bi se s tem postavil v isto vrsto s Svetlano Makarovič in njej podobnimi slovenčljini,« je kritičen Prelovšek.

Boljši časi tudi za Cerkev V teh dneh so lahko zelo zadovoljni tudi slovenski katoličani v tržaški nadškofiji. V soboto, 8. junija, je bil v tržaški stolnici za duhovnika posvečen 33-letni Klemen Zalar, doma iz župnije Dovje na Gorenjskem, zadnja leta pa je pastoralno deloval v tržaški nadškofiji, predvsem v župniji Sv. Jakob, kjer je prevzel pastoralno skrb za tam živeče Slovence. Kot poroča portal slomedia.it, se je tamkajšnji župnik msgr. Roberto Roza naučil maševati v

slovenščini, medtem ko je Zalar imel pridige in nagovore pri nedeljskih mašah in drugih praznikih. »Pri Svetem Jakobu so me sprejeli zelo dobro, Italijani na začetku ne posebno, Slovenci pa od začetka malo zadržano, potem pa zelo odprto. Sedaj smo odlična ekipa, se odlično počutimo in moram reči, da je vzdušje res enkratno. Ne vem, ali mi je bilo delo kje pisano na kožo tako kot ravno v tej župniji oz. na Tržaškem med Slovenci,« je za portal slomedia.it dejal Zalar.

»Gotovo, da je v mestu bolj specifična situacija, kot bi bila morda na Krasu ali v Bregu ali drugje zunaj mesta, ampak moram reči, da sem zelo zadovoljen in da se na župljane lahko dobro zanesem. Videl sem veliko odprtost, veliko narodno zavest, katere mi v Sloveniji morda nismo v tolikšni meri vajeni – pač ste se morali zelo boriti za svoje pravice – in tudi sam to občudujem in se pridružujem tej borbi, če lahko tako rečem, da bi jih ohranili tudi za naprej, za prihodnje rodove,« je še dejal. Po njegovih besedah je vloga tržaške Cerkve za Slovence predvsem v tem, da bi »vpeljala malo več pravic za Slovence, malo več stvari, ki jih je že pokojni prelat Jakob Ukmar pisal in zahteval, ki pa še niso bile uslišane. Vsaj sedaj bi morale biti upoštevane«. Kot je še dejal, bi se zavzemal za to, da bi se vsak duhovnik v tržaški škofiji vsaj zadovoljivo naučil obeh jezikov, da bi lahko potem maševal v slovenščini, če bi kdaj morda po naključju nastopile kakšne težave. »To sem videl pri našem župniku pri Svetem Jakobu, msgr. Robertu Rozi, ki se je zelo dobro naučil slovensko in mu jezik zelo dobro teče. Vidim, da stvari niso tako nemogoče, kot pravijo nekateri italijanski Tržčani, ki menijo, da je slovenščina pretežak jezik.

Jaz se bom zavzemal – to pri tem nadškofu počasi že izvajamo –, da bodo vsa bogoslužja, vse slovesnosti na škofijski ravni vedno dvojezični. Žal je treba nekatere na to vedno spomniti in potem postane človek od tega nenehnega spominjanja, ki bi moralo biti samoumevno, tudi utrujen, vendar se bom tega držal,« je še dejal Zalar. **D**

Po 18 letih je bil v tržaški stolnici posvečen slovenski duhovnik.

Foto: Peter Cvelbar/Slomedia